Epidemiologie 4-010 6.12.2010 11:02 Str. 212
proLékaře.cz | 9.11.2026

24. Pečenkovy epidemiologické dny

České Budějovice 15.–17. 9. 2010

Ve dnech 15.–17. září 2010 se v Českých Budějovicích uskutečnily 24. Pečenkovy epidemiologické dny. Tato výroční konference, hlavní akce Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii (SEM) ČLS JEP, se konala v kongresových prostorách hotelu Gomel. Spolu se SEM ČLS JEP pořádala konferenci Krajská hygienická stanice Jihočeského kraje se sídlem v Českých Budějovicích. Konference se konala pod záštitou hlavního hygienika ČR MUDr. Michaela Víta, Ph.D., hejtmana Jihočeského kraje Mgr. Jiřího Zimoly a primátora města České Budějovice.

Slavnostního zahájení a přivítání všech zúčastněných se za organizační tým KHS ujala MUDr. Jitka Luňáčková, pak přítomné pozdravili MUDr. Sylvie Kvášová z MZ ČR, náměstek primátora František Jelen a náměstkyně ředitele KHS pro odbornou činnost MUDr. Dagmar Benýšková. Doc. MUDr. Zuzana Krištúfková, předsedkyně Slovenské epidemiologické a vakcinologické společnosti, a prof. MUDr. Peter Krištúfek, prezident Slovenské lékařské společnosti, pronesli pozdravné projevy za slovenskou stranu. Za Společnost pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP přivítali všechny přítomné MUDr. Pavla Křížová a MUDr. Jan Kynčl.

Konference se zúčastnilo 175 delegátů včetně hostů ze Slovenska a Rakouska. Odeznělo 56 přednášek a bylo vystaveno 7 posterů.

Po slavnostním úvodu začal odborný program.

1. Zahajovací blok – moderovali MUDr. Jan Kynčl a doc. Petr Pazdiora.

Jako první vystoupila **doc. Krištúfková** ze Slovenské zdravotnické univerzity v Bratislavě se sdělením „Monitorovanie výskytu infekčných chorôb – základ kvalitnej surveillance“. Potom následovala vtipně pojatá přednáška „Možnosti epidemiologie před 100 lety v Čechách“, kterou **dr. Fránová** ze Zdravotního ústavu v Plzni prezentovala oblečená v dobovém kostýmu ze začátku minulého století. **Dr. Křížová** ve sdělení „Mezinárodní surveillance infekčních onemocnění“ zdůraznila, že zajišťování programů surveillance patří i mezi priority Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC). V dalším vystoupení připomněl **doc. Pazdiora** z Krajské hygienické stanice v Plzni zakladatele koncepce

surveillance, prof. Rašku, a informoval i o slavnostním odhalení pamětní desky prof. Rašky na rodném domě ve Strašíně. Jeden z přímých účastníků programu eradikace varioly v 60. a 70. letech minulého století, doc. Kříž ze SZÚ, hovořil o historii boje s touto zákeřnou nemocí až do úspěšného zakončení v roce 1977. Na tomto úspěchu se podílelo i 19 československých epidemiologů. Letos si připomínáme 30. výročí vyhlášení eradikace varioly Světovou zdravotnickou organizací, ke kterému došlo 8. 5. 1980.

Následovala slavnostní chvíle, kdy předsedkyně Společnosti, **dr. Křížová**, nejprve předala Čestnou medaili ČLS JEP **dr. Oldřichu Hausnerovi**, dlouholetému pracovníku Mikrobiologického oddělení Nemocnice v Českých Budějovicích a potom Diplom Čestného členství SEM ČLS JEP jeho manželce **dr. Svatavě Hausnerové**, z téhož mikrobiologického oddělení. Slavnostní akt byl završen předáním **Ceny prof. Rašky** za nejlepší odbornou publikaci v roce 2009, kterou získal **prof. Prymula** s kolektivem za práci „Effect of prophylactic paracetamol administration at time of vaccination on febrile reactions and antibody responses in children: two open-label, randomised controlled trials“ otištěnou v časopise Lancet. Za nepřítomného hlavního autora převzala Diplom zástupkyně autorského kolektivu dr. Kalíšková.

2. BLOK – Nákazy preventabilní očkováním řídili MUDr. Jitka Částková a MUDr. Jan Kynčl.

V první přednášce celého bloku seznámila přítomné **doc. Krištúfková** ze Slovenské zdravot-

Epidemiologie 4-010 6.12.2010 11:02 Str. 213
proLékaře.cz | 9.11.2026

nické univerzity z Bratislavy se současným stavem a perspektivami očkování na Slovensku. **Dr. Kynčl** ze SZÚ prezentoval novinky v očkování proti chřipce. **Dr. Orolinová** z Očkovacího centra Avenier, a. s., informovala o očkování alergických pacientů v očkovacích centrech Avenier. Výsledky surveillance závažných hemofilových onemocnění působených *Haemophilus influenzae* prezentovala **dr. Lebedová** ze SZÚ. V další prezentaci **dr. Vaverková** z KHS Jihomoravského kraje se sídlem v Brně informovala o průběhu šetření výskytu VHB na specializovaném pracovišti Fakultní nemocnice Brno u 28 pacientů se závažnými hematoonkologickými diagnózami. **Dr. Vlčková** z LF UP v Olomouci hovořila o zkušenostech s očkováním v centru očkování a cestovní medicíny a přístupu k očkování v ordinacích praktických lékařů. Zajímavou osobní zkušenost laboratorního pracovníka z projektu Lékařů bez hranic v Kyrgyzstánu s kontrolou a dohledem nad TBC ve vězeňském systému přednesla **Mgr. Hajná** z Centrální laboratoře Nemocnice Strakonice. O neurologických komplikacích po očkování hovořil **dr. Trmal** z KHS Ústeckého kraje se sídlem v Ústí nad Labem a zdůraznil význam sledování všech komplikací po očkování jako důležité součásti surveillance infekčních onemocnění a bezpečnosti očkování. Sdělení „Možnosti využití metod molekulární epidemiologie u virových hepatitid A, B a C“ přednesl **dr. Němeček** ze Státního zdravotního ústavu.

Na závěr prvního dne konference se konalo satelitní sympozium. Po přivítání a úvodním slovu **dr. Mrkvana** z GlaxoSmithKline prezentovala **dr. Havlíčková** charakteristiky pandemické vlny chřipky 2009–2010, kde se rovněž zmínila o viru španělské chřipky, který cirkuloval v populaci již v roce 1916 a postupně získával svou patogenitu. **Dr. Fabiánová** informovala o situaci ve výskytu pertusse v ČR. V další přednášce navázala na předchozí sdělení **dr. Jirsenská** s klinickým náhledem na toto onemocnění. Sympozium zakončil **dr. Mrkvan** s přehledem firemních vakcín pro prevenci pertusse.

3. BLOK – Alimentární nákazy druhý den konference vedli **dr. Petr Petráš** a **dr. Jana Prattingerová**. Sdělení **dr. Koláčkové** ze SZÚ v Brně bylo věnováno možnostem využití molekulárních metod při epidemiologických šetřeních kampylobakterióz. **Ing. Marejková** ze SZÚ v Praze referovala o rodinných výskytech nebezpečných enterohemoragických *E. coli*, které byly příčinou vážných střevních onemocnění včetně jednoho úmrtí na hemolyticko-uremický syndrom. **Dr. Petráš** z téhož pracoviště se zmínil o 40 zaznamenaných případech menstruální formy syndromu toxického šoku, kdy u všech pacientek bylo v anamnéze uvedeno užití vaginálních tamponů. Další dvě sdělení prezentovala **dr. Prattingerová** z Krajské hygienické stanice v Liberci. První bylo věnováno epidemiím norovirových gastroenteritid v Libereckém kraji, druhé školní epidemii salmonelóz vyvolaných sérotypem *Salmonella* Typhimurium, kdy jako možné vehikulum byli označeni netopýři. **Dr. Průchová** z KHS v Plzni referovala o epidemii salmonelózy po požití tatarského bifteku. Ve vejcích použitých k přípravě byl zachycen stejný fagotyp salmonely *S.* Enteritidis, jako ve stolicích pacientů. **Dr. Luňáčková** z KHS v Českých Budějovicích prezentovala neobvyklou epidemii 8 případů listeriózy, kdy se podařilo dohledat potravinu, která sloužila jako vehikulum. V poslední přednášce tohoto bloku přednesla **doc. Podstatová** z Jihočeské univerzity své připomínky k používání epidemiologické terminologie.

4. BLOK – Neuroinfekce vedli **doc. Bohumír Kříž** a **doc. Petr Pazdiora**. Úvodní slovo patřilo **prof. Kunzovi** z Department of Virology, Medical University Vienna, který prezentoval zkušenosti s výrobou vakcíny proti klíšťové encefalitidě (KE) a významné úspěchy s vysokou proočkovaností proti KE v rakouské populaci. Následovala prezentace **primáře Chmelíka** z Infekčního oddělení Nemocnice České Budějovice s klinickým obrazem klíšťové encefalitidy; přednášející upozornil zejména na těžší následky po onemocnění u starších neočkovaných osob, které mohou být po proběhlém onemocnění i trvale invalidizovány. O měnících se epidemiologických charakteristikách výskytu klíšťové encefalitidy v ČR včetně zvýšeném výskytu u jedinců mužského pohlaví ve věkové skupině 50–70 let v souvislosti s jejich aktivitami informoval **doc. Kříž** ze SZÚ. **Dr. Jílková** ze Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem seznámila ve své prezentaci s prevencí klíšťové meningoencefalitidy a specifickým přístupem v očkování u starších osob – preference klasického schématu před schématem zrychleným a kratším intervalem pro opakované přeočkování v případě nedosažené projektivní koncentrace antiKME igG protilátek – pro generaci 50+ tzv. „Golden agers“. Zkušenosti s očkováním proti KE z Plzeňského kraje a základní epidemiologické charakteristiky v souboru nemocných za 50 let prezentoval **doc. Pazdiora**. Ve shodě s předešlými prezentacemi upozornil na nízkou proočkovanost v nejvyšších věkových skupinách, kde je ale incidence a závažnost onemocnění vyšší než u dětí.

Dr. Tkadlecová z KHS Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně popsala onemocnění aseptickou meningitidou ve fotbalovém klubu žáků. **Dr. Džupová** z Kliniky infekčních nemocí 3. LF UK, FN Na Bulovce, Praha ve své prezentaci seznámila s bakteriálními původci purulentních meningitid

Epidemiologie 4-010 6.12.2010 11:02 Str. 214
proLékaře.cz | 9.11.2026

v souboru 371 dospělých pacientů za období 1997–2009. **Dr. Morávková** z KHS Plzeňského kraje se sídlem v Plzni popsala průběh a úskalí šetření výskytu 3 případů invazivního meningokokového onemocnění u dětí z mateřské školky. **Ing. Opluštilová** z Centrální laboratoře Nemocnice Strakonice, a. s., navázala případem záchytu kmene *Neisseria meningitidis* W135 z výtěru oka u kojence s diagnózou konjunktivitida. Poslední přednášku o surveillance invazivního meningokokového onemocnění prezentovala **dr. Křížová** ze SZÚ. Zmínila se také o nově doporučené vakcinační strategii pro ČR: u konjugované vakcíny je vhodné provést základní očkování v dětském předškolním věku a přeočkování v preadolescentním věku konjugovanou tetravakcínou A, C, Y, W135 k zajištění co nejširší dlouhodobé imunity.

Odpoledne druhého dne bylo věnováno poznávacímu programu, kdy pořadatelé připravili výběr ze tří možností:

- prohlídka Jaderné elektrárny Temelín
- prohlídka státního zámku Hluboká
- prohlídka národního podniku Budějovický Budvar.

Všechny 3 exkurze byly bohatě obsazeny a podle kuloárových diskusí se všechny líbily a zaujaly své návštěvníky. Na závěr druhého dne se pak konal společenský večer, kde jsme si v začátku poslechli vystoupení kvarteta mladých flétnistů a poté hrála k poslechu i k tanci místní kapela.

Poslední den konference zahájil **5. BLOK – Nozokomiální nákazy a DDD činnost**, který moderovali **dr. Josef Trmal** a **dr. Jana Vlčková**. Blok zahájila **dr. Girod-Schreinerová** z KHS Karlovarského kraje informací o prevalenční studii nozokomiálních infekcí (NI), která byla provedena v roce 2009 na odděleních ARO a JIP s invazivní umělou ventilací ve 100 nemocnicích u 1 615 hospitalizovaných pacientů. Ve studii bylo zjištěno 493 nozokomiálních infekcí u 396 osob (průměrná zjištěná prevalence NI 22,8). Výsledky stanovení účinnosti vybraných dezinfekčních prostředků na kmeny *Staphylococcus aureus* s produkcí exfoliatinů, které byly zachyceny v prostředí nemocnice, kde došlo k hromadnému výskytu stafylokokových infekcí na novorozeneckém oddělení, prezentovala **dr. Melicherčíková** ze SZÚ. **Dr. Hanzen** z HPL, spol. s r. o., Bratislava analyzoval ve své prezentaci výsledky výskytu průjmů u hospitalizovaných pacientů, jako jeden z rizikových faktorů výskytu *Clostridium difficile* se ukázal vyšší věk a současné užívání antibiotik. Sledování výskytu klostridiových infekcí a jejich diagnostiku tentokrát ve Fakultní nemocnici Na Bulovce popsala **dr. Polívková**. Infekční onemocnění se vyskytlo častěji u starších polymorbidních pacientů užívajících antibiotika, častěji po podání aminopenicilinů, cefalosporinů III. a IV. generace a fluorochinolonů. V první části svého sdělení prezentovala **dr. Klepetková** z Hygienické stanice hlavního města Prahy výsledky prevalenční studie nozokomiálních infekcí na odděleních ARO a JIP v pražských nemocnicích. V druhé části pak informovala o konkrétním výskytu stafylokokových infekcí na neonatologickém oddělení jedné pražské nemocnice. Výsledky studie monitorování mikrobiologické situace v dolních cestách dýchacích u 81 pacientů s diagnostikovaným inhalačním traumatem v letech 2005–2009 byly tématem sdělení **dr. Lipového** z FN Brno. Ze spektra infekčních agens (217 kmenů bakterií), které se podílejí na infekčních komplikacích a mortalitě u těžce popálených pacientů a pacientů s inhalačním traumatem, byla nejčastěji izolovanou bakterií *Klebsiella pneumonie* (53krát) a *Pseudomonas aeruginosa* (37krát). O nově založené Společnosti pro nemocniční epidemiologii a hygienu ČLS JEP informovala **dr. Šípová** z Nemocnice v Českých Budějovicích a Nemocnice v Prachaticích.

Předposlední **6. BLOK – Varia I.** řídili **dr. Josef Dlhý** a **dr. Vratislav Němeček**. Nejprve zazněla přednáška **dr. Bočkovské** ze společnosti BAG Halth Care GmBH o možnostech kontroly mycích a dezinfekčních zařízení, sterilizátorů a nástrojů jako nedílné součásti prevence nozokomiálních nákaz. Následovala prezentace **Mgr. Randáka** z Kontaktního centra Prezent Strakonice o praxi screeningového testování uživatelů drog v nízkoprahových centrech, o tom, kdo může v centrech vyšetřovat (zaškolený personál – i nezdravotníci) a co lze vyšetřovat (HBV, HCV, syfilis, HIV). Klienti centra jsou o výsledku vyšetření informováni, ale následná péče (léčba apod.) zajištěna není. Předsedající **dr. Němeček** upozornil přednášejícího na nedodržování ze zákona povinné konfirmace vyšetření, kdy spolehlivost screeningových testů musí být potvrzena ve zdravotnickém zařízení. **Dr. Aišmanová** z Ústavu epidemiologie LF UK Plzeň prezentovala výsledky dotazníkové studie mezi studenty 5. ročníku lékařské fakulty o přenosu infekce HIV. **Dr. Zjevíková** z Kliniky infekčního lékařství, FN Ostrava informovala o epidemiologických aspektech pacientů ostravského AIDS centra včetně některých kazuistik. Upozornila na alarmující nárůst počtu HIV pozitivních a na zvýšený počet pacientů, kteří přicházejí až v pokročilém stadiu onemocnění. **Dr. Němečková** z Oddělení experimentální virologie (Ústav hematologie a krevní transfuze, Praha) popsala ve své prezentaci infekci novým lidským onkogenním virem – polyomavirem karcinomu Merkelových buněk (MCPyV), biologické vlastnosti a prevalenci MCPyV v ČR. **Dr. Dřevínek** z Pediatrické kliniky FN Motol (Praha) zdůraznil v další prezentaci důležitost časné detekce infekce *Burkholderia cepacia*

Epidemiologie 4-010 6.12.2010 11:02 Str. 215
proLékaře.cz | 9.11.2026

u pacientů s cystickou fibrózou, kde rychlá diagnostika PCR metodou umožní nasazení cílené antibiotické léčby, izolaci od ostatních pacientů s cystickou fibrózou, a zabrání dalšímu šíření závažných respiračních infekcí způsobených bakteriemi komplexu *Burkholderia cepacia* mezi těmito pacienty.

Poslední **7. BLOK – Varia II.** předsedali **dr. Jitka Luňáčková** a **dr. Karel Fajfrlík**. **Dr. Havlíčková** ze SZÚ zahájila blok prezentací o sérologické diagnostice chřipky, o možnostech a limitech jednotlivých testů. Závěrem zdůraznila nutnost vyšetřovat párová séra, a pokud to není možné, alespoň vždy interpretovat výsledky laboratorního vyšetření ve vztahu k anamnéze a jednotlivé diagnostické testy vzájemně vhodně kombinovat. **Dr. Kynčl** ze SZÚ přednesl posluchačům předběžné výsledky virologických a pitevních nálezů osob zemřelých v souvislosti s infekcí Pandemic (H1N1) 2009. U pacientů zemřelých na pandemickou chřipku byl zjištěn nižší věk, což podporuje dlouholetá zkušenost závažných postižení respiračního traktu u nižších věkových skupin, které typicky provází šíření pandemického kmene. Poučnou a zajímavou prezentací o syfilis všechny přítomné upoutal **dr. Horažďovský** z Kožního oddělení Nemocnice České Budějovice. Prezentoval řadu klinických případů (i obrazem) a upozornil na vzrůstající počet případů příjice jako výsledek podceňování situace ze strany pacienta a často i lékaře. O epidemii Q horečky v Nizozemí, považované za dosud největší epidemii tohoto onemocnění ve světě, která v zemi trvá již přes tři roky, o situaci v ČR a v Evropě hovořila ve svém sdělení **dr. Fabiánová** ze SZÚ. Epidemiologii staronového onemocnění – leishmaniázy, která představuje po malárii ve světě druhou nejčastější příčinu úmrtí v důsledku nákazy parazitárními původci, popsal **dr. Dlhý** z Ministerstva zdravotnictví ČR. Upozornil na těžce probíhající viscerální formu onemocnění u pacientů se současně přítomnou infekcí HIV, na riziko přenosu leishmaniázy u injekčních narkomanů a na možnost akvírovat nákazu v jižní Evropě, a tudíž myslet na onemocnění v rámci cestovní anamnézy a diferenciální diagnózy. **Doc. Kříž** na závěr doplnil, že leishmaniázu si z pobytu v jižní Evropě mohou přivézt i domácí mazlíčci, zejména psi, kteří často cestují s majiteli. Posledním sdělením celou konferenci uzavřel **dr. Šebesta** z KHS Jihomoravského kraje se sídlem v Brně. Prezentoval význam, výskyt a rozmanitost komárů, kteří obývají území jižní Moravy.

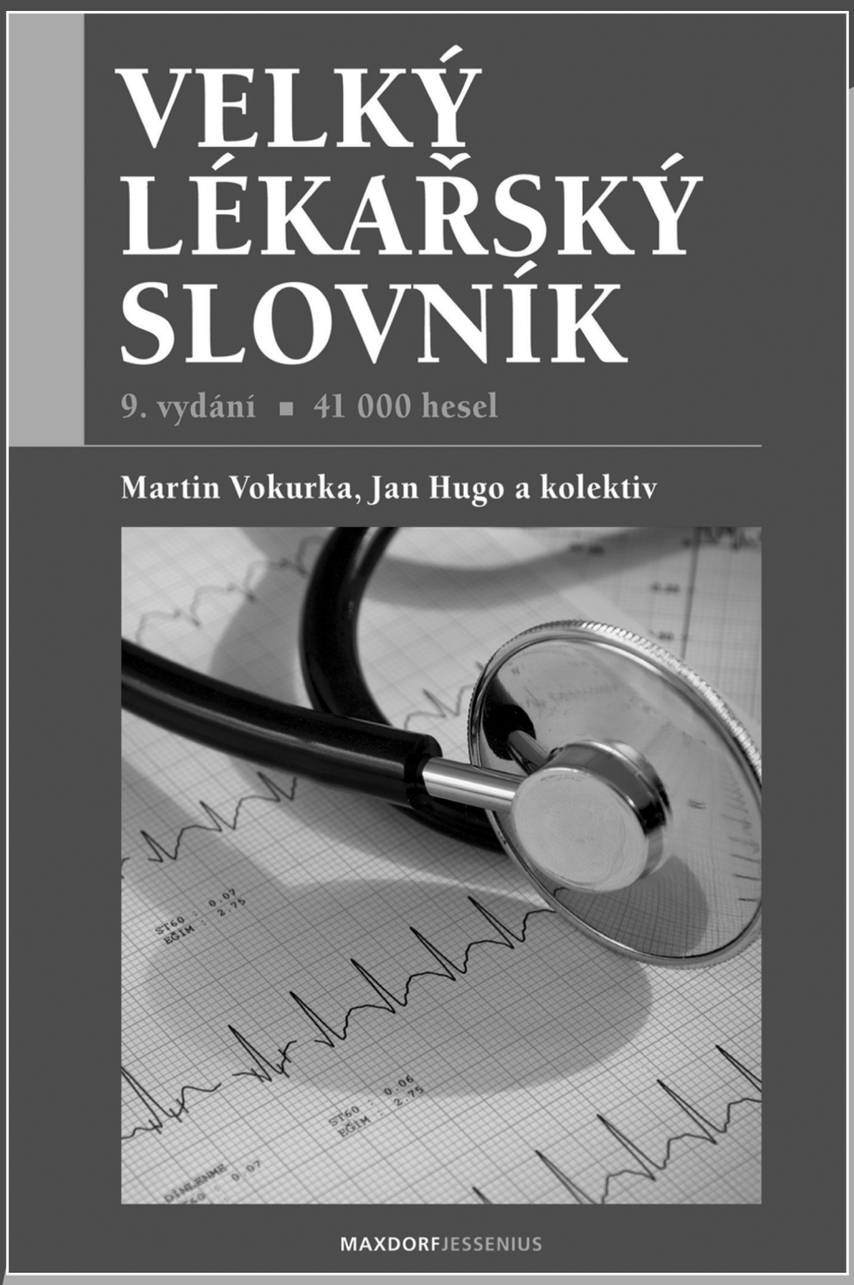
Letošní Pečenkovy dny se vydařily. V programu byla jedna premiéra: poprvé (nebudeme-li počítat tradiční účastníky, naše kolegy ze Slovenska) vystoupil zahraniční host: rakouský profesor dr. Christian Kunz z Virologického ústavu Lékařské univerzity ve Vídni. Většina přednášek byla perfektně připravena po odborné i formální stránce, stejně jako vystavené postery. Příjemným zjištěním bylo, že posluchači zůstávali v hojném počtu do konce všech bloků. Technické zabezpečení fungovalo bez problému, a když se přednášející naučili správně mluvit do mikrofonu, byly přednášky dobře slyšet i v posledních řadách.

V závěru konference vystoupila **předsedkyně Společnosti SEM dr. Křížová**, zhodnotila její průběh a poděkovala hlavní organizátorce dr. Jitce Luňáčkové i řediteli firmy CWave, panu Zdeňku Hajnovi, za skvělý průběh akce. A dále pozvala přítomné na **kongres Klinické mikrobiologie a infekčního lékařství KMIN 2011**, který se bude konat 21.–23. září 2011 v Plzni v Parkhotelu. Hlavním organizátorem je dr. Karel Fajrlík z FN Plzni a pořadateli jsou mimo naši Společnost SEM i Společnost pro lékařskou mikrobiologii a Společnost infekčního lékařství.

Se souhlasem šéfredaktorů je článek otištěn souběžně v časopisech Epidemiologie, mikrobiologie a imunologie a Zprávy Epidemiologie a mikrobiologie (SZÚ, Praha).

MUDr. Kateřina Fabiánová SZÚ – COČ v OPVZ
Odbor epidemiologie infekčních nemocí
RNDr. Petr Petráš SZÚ – CLČ v OPVZ
Odbor mikrobiologických laboratoří

proLékaře.cz | 9.1.2026

Martin Vokurka,
Jan Hugo a kolektiv

Velký lékařský slovník
9. vydání

Maxdorf 2009, 1160 str.
ISBN: 978-80-7345-202-5
cena: 1495 Kč
formát: B5, váz.

Deváté rozšířené a aktualizované vydání obsahuje 41 000 hesel ze všech klinických i teoretických oborů současné medicíny. Slovník je svou *odbornou úrovní* vhodný pro lékaře, zdravotníky a studenty medicíny, svou *srozumitelností* pak vychází vstříc tradičnímu zájmu české veřejnosti o medicínu.

Lékařům slovník umožňuje držet krok se závratným tempem vědeckého pokroku. Molekulární a buněčná biologie mění medicínu prakticky před očima, lékařská terminologie se ročně rozšiřuje o 30 až 60 nových pojmů, které jsou často spojeny také s novými mechanismy a principy. *Laická veřejnost* jistě ocení několik tisíc hesel věnovaných nemocem a syndromům, a to od běžných, přes civilizační a závažné nemoci až po vzácné dědičné choroby. U nemocí jsou uvedeny příznaky (časté i méně obvyklé), naopak u hesel věnovaných příznakům (symptomům) jsou vyjmenovány nejčastější nemoci a syndromy. Dozvíme se např., že *stenokardie* je název pro *bolest na hrudi* typickou pro některá onemocnění srdce (anginu pectoris či infarkt myokardu), u hesla bolest na hrudi naopak zjistíme, že příčinou může být kromě nemocí srdce také např. zápal plic, zánět pohrudnice, bronchogenní karcinom, poruchy páteře či orgánů dutiny břišní. Obvykle jsou zdůrazněny varovné příznaky důležité pro včasné odhalení zákeřných nemocí, často je uváděna také prognóza a možné komplikace onemocnění.

Velký význam mají rovněž stavy, které člověku působí psychické strádání. Nemocem a příznakům z oblasti duševních chorob je věnováno více než 2000 hesel, včetně jejich nového názvosloví. Podrobně jsou vysvětleny nemoci z okruhu deprese a mánie (tzv. afektivní poruchy), schizofrenie i poruchy neurotického rázu. Podrobně je vysvětlena také např. Alzheimerova či Parkinsonova choroba, včetně nových teorií o jejich původu.

Velký počet hesel je věnován ženským nemocem a celé problematice těhotenství a porodu. K trendům moderní medicíny ovšem patří i zájem o nemoci mužů, zejména v oblasti sexuality a reprodukčního zdraví. Sexuálními poruchami trpí nemalé procento populace, přičemž zdánlivá otevřenost médií vůči sexuální tematice zastírá fakt, že většině z nás stud brání se s nimi někomu svěřit. Přitom současná sexuologie se může pochlubit velkými terapeutickými úspěchy.

Laikům slovník umožňuje porozumět tomu, co lékaři říkají a píší, obsahuje prakticky veškeré pojmy užívané v lékařské dokumentaci (chorobopisech, zprávách, žádankách) včetně velkého počtu jinak málo srozumitelných zkratek. Velký lékařský slovník tak podporuje koncepci otevřeného vztahu mezi lékařem a pacientem založeném na právu na informace o svém zdraví. K naplnění tohoto práva však nestačí pouze *informace sdělit,* ale také mít možnost jim *porozumět*.

Vydání obsahuje i rozsáhlou přílohu normálních laboratorních hodnot.

Objednávky zasílejte e-mailem nebo poštou: Nakladatelské a tiskové středisko ČLS JEP, Sokolská 31, 120 26 Praha 2, fax: 224 266 226, e-mail: nts@cls.cz. Na objednávce laskavě uveďte i jméno časopisu, v němž jste se o knize dozvěděli.